

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne: **P., M. K., T. L., S., T. T.**, zast. Advokátskou kanceláriou B., s. r. o., J., M., proti žalovanému: **V., a. s., M., X.** Bratislava, **o zaplatenie 7 841,47 Eur (236 231,98 Sk)**, na dovolanie žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 1Cob132/2008-71 zo dňa 29. januára 2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 1Cob132/2008-71 zo dňa 29. januára 2009 v spojení s rozsudkom Okresného súdu Bratislava V, č. k. 6C209/07-46 zo dňa 31. marca 2008 **z r u š u j e** a vec vracia súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Napadnutým uznesením krajský súd rozsudok Okresného súdu Bratislava V, zo dňa 31. marca 2008 č. k. 6C/209/07- 48 zrušil a konanie zastavil. Rozsudkom súd prvého stupňa žalobu v celom rozsahu zamietol. V odôvodnení rozsudku uviedol, že predmetom konania je nárok žalobkyne na zaplatenie poplatku z omeškania vo výške 0,1 % denne za oneskorenú úhradu dvoch faktúr, a to č. 10302019 a č. 10302020, obe splatné dňa 02. 04. 2003, ktoré žalovaný uhradil po lehote ich splatnosti a celková suma poplatku z omeškania činí 366 960,09 Sk, z ktorej sumy si žalobkyňa v konaní vedenom na Okresnom súde M. pod sp. zn. 6C 215/2004 uplatnila sumu 130 698,11 Sk, ktorá jej bola právoplatne priznaná, pričom predmetom tohto konania bolo uplatnenie úroku z omeškania podľa ustanovenia § 517 ods. 2 OZ, nie uplatnenie poplatku z omeškania podľa ust. § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z.

Predmetom konania bol teda nárok žalobkyne na zaplatenie rozdielu medzi vyúčtovaným poplatkom z omeškania a priznaným úrokom z omeškania v žalovanej výške. Vzťah medzi účastníkmi konania súd prvého stupňa posúdil ako vzťah občiansko-právny s poukazom na to, že žalovaný na rozdiel od žalobkyne nevyvíjal podnikateľskú činnosť a účelom jeho činnosti nebolo dosahovanie zisku, ani sám zdravotnú starostlivosť neposkytoval a vo vzťahu k L. nezabezpečoval verejné potreby, a ani nerealizoval vlastnú prevádzku. Preto súd prvého stupňa posudzoval premlčaciu dobu a jej plynutie podľa ust. § 100 ods. 1 a § 101 OZ. Konštatoval, že nárok na poplatok z omeškania si žalobkyňa pri oboch faktúrach mohla uplatniť do dňa 03. 10. 2006 a žaloba bola podaná dňa 12. 04. 2007, teda po uplynutí trojročnej premlčacej doby podľa citovaných ustanovení Občianskeho zákonníka, žalovaný sa premlčania dovoľal, preto súd prvého stupňa nemohol žalobkyni právo na zaplatenie poplatku z omeškania priznať a žalobu zamietol. Pokiaľ ide o o žalovaným namietanú prekážku rozhodnutia veci (res iudicata) v zmysle ust. § 159 ods. 3 O.s.p. uviedol, že v danom prípade nejde o túto prekážku, i keď je tu totožnosť osôb, pretože Okresný súd M. rozhodoval o úroku z omeškania, i keď z tej istej istiny a za to isté obdobie omeškania, ktoré je aj predmetom tohto konania.

Proti tomuto rozsudku podala v zákonnej lehote odvolanie žalobkyňa a žiadala rozsudok súdu prvého stupňa zmeniť a žalobe v celom rozsahu vyhovieť. Odvolanie zdôvodnila tým, že súd prvého stupňa dospel k nesprávnemu právnemu záveru, keď vzťah medzi účastníkmi konania posúdil ako vzťah občiansko-právny. Žalovaný jednoznačne zabezpečuje verejné potreby v oblasti výkonu zdravotného poistenia, zabezpečuje verejné potreby v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti, a teda podľa ust. § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka ide o vzťah medzi podnikateľom (žalobkyňou) a právnickou osobou zriadenou zákonom ako verejnoprávnu inštitúciou (žalovaný), preto na vzťahy medzi nimi je treba aplikovať ustanovenia Obchodného zákonníka. Preto vznesená námietka premlčania nie je dôvodná a premlčacia doba je štvorročná podľa Obchodného zákonníka.

Krajský súd ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 212 ods. 1 O.s.p., prejednal odvolanie žalobkyne v zmysle ust. § 214 ods. 2 O.s.p., a po oboznámení sa s obsahom spisu, dôkazmi vykonanými súdom prvého stupňa a dôvodmi odvolania žalobkyne dospel k záveru, že rozsudok súdu prvého stupňa nie je vecne správny. Z obsahu spisu vplývajú nesporné skutkové zistenia tak, ako boli ustálené súdom prvého stupňa pre nárok žalobkyne na zaplatenie poplatku z omeškania vo výške 0,1 % denne

za oneskorenú úhradu dvoch vyššie uvedených faktúr. Pre posúdenie otázky dĺžky doby premlčania bolo potrebné posúdiť charakter vzťahu medzi žalovaným ako zdravotníckym zariadením poskytujúcim lieky pre poistencov, ktorá činnosť je nepochybne poskytovaním zdravotnej starostlivosti a medzi žalobkyňou.

Podľa znenia ust. § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka zavedeného novelou zákona č. 263/1999 Z. z., podľa Obchodného zákonníka sa spravujú záväzkové vzťahy medzi právnickou osobou zriadenou zákonom ako verejnoprávna inštitúcia, ak sa týkajú zabezpečovania verejných potrieb alebo vlastnej prevádzky a podnikateľmi pri ich podnikateľskej činnosti. Z uvedeného teda vyplýva, že podľa Obchodného zákonníka treba posudzovať aj otázku premlčania, ktorá podľa ust. § 397 Obchodného zákonníka je 4 roky, žaloba bola podaná na súd prvého stupňa dňa 02. 04. 2007, teda včas. V otázke posudzovania premlčania preto súd prvého stupňa nesprávne vec posúdil, pretože nárok žalobkyne nie je premlčaný.

Podľa ust. § 103 O.s.p., kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať o veci (podmienky konania).

Podľa § 159 ods. 3 O.s.p., len čo sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova. Právoplatné rozhodnutie tvorí prekážku *res iudicata* vtedy, ak v novom konaní ide o to isté, o čo išlo v predchádzajúcom rozhodnutí. Musí ísť o totožnosť osôb, aj o totožnosť predmetu konania, t. j. nároku založenom na rovnakých skutkových okolnostiach a týka sa rovnakých účastníkov konania. Z rozsudku Okresného súdu M. sp. zn. 60 215/04 zo dňa 07. 03. 2005 vyplýva, že žalovanému bola uložená povinnosť zaplatiť žalobkyňi nielen žalovanú istinu, ale aj uplatnený úrok z omeškania. Tento rozsudok bol vydaný na základe návrhu žalobkyne, podaného z dôvodu, že žalovaný včas neuhradil faktúry z roku 2003, preto si žalobkyňa uplatnila okrem zaplatenia istiny aj v zmysle § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. úrok z omeškania v žalovanej výške, ktorá skutočnosť je odvolaciemu súdu známa z viacerých obdobných sporov.

V predmetnom konaní sa žalobkyňa domáhala zaplatenia časti poplatku z omeškania za oneskorenú úhradu faktúr, splatných v r. 2003, taktiež v zmysle § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z., t. j. vo výške 0,1 % denne, napriek tomu, že v skôr začatých konaniach na Okresnom súde M. si už predmetnú sankciu za uvedené obdobie uplatnila a táto jej už bola priznaná. Je nepochybné, že sa jedná o totožných účastníkov konania i totožný predmet

konania, pretože nárok žalobcu vyplýva z rovnakých skutkových i právnych okolností. Je vecou žalobkyne, pokiaľ sa v konaní na Okresnom súde M. domáhala zaplataenia sankcie nižšej, než na akú mala nárok a rozdiel si už nemohla uplatniť v novom konaní, keďže v danom prípade sa jedná o *res iudicata* v zmysle § 159 ods. 3 O.s.p. Prekážka právoplatne rozhodnutej veci nastáva vtedy, ak v novom konaní ide o prejednanie rovnakej veci. O rovnakú vec ide vtedy, ak ide v novom konaní o rovnaký nárok alebo stav, o ktorom bolo už právoplatne rozhodnuté, a ak sa týka rovnakého predmetu konania a rovnakých osôb. Rovnaký nárok alebo stav je vymedzený žalobným petitom a vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, ktorými bol uplatnený. Vzhľadom k tomu, že súd prvého stupňa nesprávne právne vec posúdil, keď konštatoval, že sa nejedná o prekážku veci rozhodnutej, odvolací súd podľa § 221 ods. 1 písm. d/ a ods. 2 O.s.p. napadnutý rozsudok zrušil a konanie vo veci zastavil.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie žalobkyňa. Dovolanie odôvodnila tým, že odvolací súd dospel k nesprávnemu právnemu záveru o prekážke veci rozhodnutej. Prípustnosť dovolania je daná podľa § 237 písm. f/ O.s.p., pretože konanie nedostatkom procesnej podmienky konania spočívajúcej v prekážke veci rozhodnutej netrpí. Navrhovateľka sa v tomto konaní nedomáhala ničoho duplicitne, napr. nedomáhala sa nároku, ktorý by bol jej už právoplatne priznaný, alebo, ktorý by bol právoplatne zamietnutý. Navrhovateľka sa v tomto konaní vyslovene domáhala len tej časti svojho nároku na poplatok z omeškania, ktorý doteraz nebol zo strany žalovaného dobrovoľne uspokojený. Navyše, pokiaľ i vo veci vedenej pred Okresným súdom v M. došlo k vydaniu právoplatného a vykonateľného rozhodnutia, z výroku tohto rozhodnutia nijako nevyplýva právna kvalifikácia priznanej peňažnej sumy – a teda, pokiaľ by mala byť dodržaná zásada, že pre súd a účastníkov konania je záväzný len výrok rozhodnutia a nie aj jeho zdôvodnenie, nemožno sa ani z tohto pohľadu stotožniť s právnou argumentáciou odvolacieho súdu.

Podľa názoru žalobkyne, v súdnej veci súd mal skúmať, či žalobkyni v čase omeškania zdravotnej poisťovne vznikol nárok na poplatok z omeškania podľa § 38 ods. 4 zákona č. 273. 273/1994 Z.z. Podľa ustálenej súdnej praxe (najmä v dôsledku publikovania zjednocujúceho stanoviska Ústavného súdu SR č. PL.z. ÚS 1/06) zdravotníckym zariadeniam prináleží nárok na poplatok z omeškania vo výške 0,1%) denne aj v prípadoch, ak k omeškaniu zdravotnej poisťovne došlo v čase, kedy bolo platné a účinné ust. § 38 ods. 4 v znení upravujúcom poplatok z omeškania vo výške 0,01%, nakoľko dotknuté ustanovenie

v takomto znení stratilo z dôvodu rozporu s Ústavou SR účinnosť a neskôr i platnosť. Poplatok z omeškania totiž možno uplatniť len vtedy, ak tak ustanovuje osobitný predpis. Z tohto pohľadu Občiansky zákonník nepripúšťa veriteľovi voľbu medzi úrokom z omeškania a poplatkom z omeškania. Zákonná úprava totiž výslovne ustanovuje, že veriteľ má nárok na úrok z omeškania len, ak nemá nárok na poplatok z omeškania. Z doteraz zaujatej argumentácie a vyššie uvedeného zjednocujúceho stanoviska Ústavného súdu SR pritom vyplýva, že zdravotnícke zariadenie jednoznačne malo a doteraz má za dotknuté obdobie omeškania zdravotnej poisťovne s úhradou splatných faktúr za poskytnutie zdravotníckej starostlivosti nárok na poplatok z omeškania vo výške 0,1 % denne. Žalobkyňa preto navrhuje, aby dovolací súd uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 1Cob132/2008-71 zo dňa 29. 01. 2009 zrušil a vrátil vec na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania a dovolanie je prípustné podľa ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.), dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Podľa tohto zákonného ustanovenia možno dovoláním napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ak sa preukáže, že v konaní došlo k takému nesprávnemu procesnému postupu súdu, v dôsledku ktorého účastníkovi konania bola znemožnená realizácia procesných práv priznaných Občianskym súdnym poriadkom, za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Musí však ísť o znemožnenie realizácie konkrétnych procesných práv, ktoré by inak účastník mohol pred súdom uplatniť, a z ktorých bol v dôsledku nesprávneho postupu súdu vylúčený.

Podľa Čl. 46 ods. (1) a (4) Ústavy Slovenskej republiky, každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky; podmienky a podrobnosti o súdnej a inej ochrane ustanoví zákon.

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola namietnutému právu poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 Ústavy v spojení s čl. 51 Ústavy).

Z obsahu spisu vyplýva, že predmetom sporu bolo žalobkyňou uplatnené právo na zaplatenie sumy 236 231,98 Sk ako časti poplatkov z omeškania vo výške 0,1% za každý deň omeškania podľa § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z., v znení zmien a doplnkov. Žalobkyňa v žalobnom návrhu uviedla, že celková suma poplatkov z omeškania je 366 960,09 Sk, pričom z tejto čiastky si uplatnila v konaní na Okresnom súde M. sp. zn. 6C 215/2004 sumu 130 698,11 Sk, ktorá suma jej bola právoplatne priznaná, teda predmetom sporu je zvyšok vyúčtovaných poplatkov z omeškania 236 231,98 Sk.

Vo veci bol vydaný platobný rozkaz, proti ktorému žalovaný podal odpor. V odpore vzniesol jednak námietku premlčania a ďalej namietal, že vo veci už bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom Okresného súdu M. sp. zn. 6C 215/2004 zo dňa 07. 03. 2005.

Vzhľadom na včas podaný odpor žalovaného s odôvodnením bol platobný rozkaz v celom rozsahu zrušený a súd vo nariadil pojednávanie (§ 174 ods. 2 veta prvá O.s.p.).

Pojednávania vytýčeného na deň 31. 03. 2008 sa účastníci konania nezúčastnili, svoju neúčasť včas ospravedlnili, ani jeden z účastníkov nepožiadala o odročenie pojednávania. Po prejednaní veci postupom podľa § 101 ods. 2 O.s.p., súd na pojednávaní vyhlásil rozsudok, ktorým žalobný návrh zamietol. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že žalobkyňa svoj nárok neuplatnila na súde v trojročnej premlčacej lehote, a preto súd návrh žalobkyne zamietol. Z odôvodnenia rozsudku ďalej vyplýva, že súd pri rozhodovaní o veci posudzoval skutkovo a právne aj ďalší žalobcom uvedený dôvod proti platobnému rozkazu, teda nedostatok podmienky konania spočívajúcej v prekážke veci právoplatne skončenej.

Základnou otázkou pre posúdenie prípustnosti dovolania teda je, či odvolací súd rozhodol správne, keď pri skúmaní podmienok konania dospel k záveru, že vo veci už bolo právoplatne rozhodnuté rozsudkom Okresného súdu M. zo dňa 07. 03. 2005 č. k. 6C 215/04.

Podľa ustanovenia § 159 ods. 3 O.s.p., len čo sa o veci právoplatne rozhodlo, nemôže sa prejednávať znova. Totožnosť veci v zmysle ustanovenia § 159 ods. 3 O.s.p. je daná nielen totožnosťou účastníkov konania (žalobcu a žalovaného), ale aj totožnosťou predmetu konania. V konaní, ktoré možno začať len na návrh, je predmet konania určovaný obsahom konečného návrhu (žalobného petitu), či už obsiahnutého v návrhu na začatie konania (§ 79 ods. 1 O.s.p.), alebo uplatneného vzájomným návrhom (§ 97 O.s.p.).

Prekážka právoplatne rozhodnutej veci (§ 159 ods. 3 O.s.p.), nie je daná v tom prípade, keď v novom konaní síce ide o ten istý právny vzťah medzi tými istými účastníkmi, avšak novo uplatnený nárok sa opiera o iné skutočnosti, ktoré tu neboli v čase pôvodného konania.

V posudzovanej veci odvolací súd uzavrel, že je vecou žalobkyne, pokiaľ sa v konaní na Okresnom súde M. domáhala zaplattenia sankcie nižšej, než, na akú mala nárok a rozdiel si už nemohla uplatniť v novom konaní, pretože sa jedná o neodstrániteľnú prekážku konania *res iudicata* (§ 159 ods. 3 O.s.p.).

Právoplatný výrok rozsudku je prekážkou veci právoplatne rozhodnutej len v rozsahu, či už vyhovujúceho, alebo zamietajúceho výroku o predmete sporu. Ak zvyšná časť nároku nebola v tomto konaní uplatnená, ide o vec nerozsúdenú a túto časť nároku možno uplatniť žalobou na súde v novom konaní, pretože v skoršom konaní predmetom sporu nebola, súd o nej nerozhodoval.

V prejednávanej veci prekážka veci rozsúdenej neexistovala, zo strany odvolacieho súdu tak došlo k odmietnutiu práva (*denegatio iuris*) na riadny a spravodlivý proces, a takýmto postupom súdu bola žalobkyni odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Súd prvého stupňa pri rozhodovaní o nároku žalobkyne voči žalovanému považoval záväzok žalovaného zaplatiť žalobkyni uplatnený poplatok z omeškania podľa § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. za občiansko – právny vzťah.

Odvolací súd bol opačného právneho názoru a dospel k zisteniu, že daný záväzkový vzťah žalobkyne a žalovaného je obchodným záväzkovým vzťahom podľa § 261 ods. 2 Obchodného zákonníka; premlčacia lehota je štvorročná podľa § 397 Obchodného zákonníka,

a teda žalobný návrh bol podaný včas. Odvolací súd tak s konečnou platnosťou vyriešil otázku záväzkového vzťahu medzi žalobkyňou a žalovaným, ktorý treba podriaďiť pod obchodné záväzkové vzťahy tretej časti Obchodného zákonníka.

Strany sa môžu odchýliť od ustanovení tejto časti zákona alebo jej jednotlivé ustanovenia vylúčiť s výnimkou taxatívne uvedených kogentných ustanovení vymenovaných v ustanovení § 263 Obchodného zákonníka.

Jedným z taxatívne uvedených ustanovení citovaného ustanovenia, od ktorého sa strany nemôžu odchýliť a ani jeho imperatívnu silu vylúčiť, je ustanovenie § 324 a nasl. Obchodného zákonníka o zániku záväzku jeho splnením.

Podľa § 38 ods. 4 zákona č. 273/1994 Z. z. v znení zmien a doplnkov, pri nedodržaní splatnosti môže zdravotnícke zariadenie voči príslušnej zdravotnej poisťovni poplatok z omeškania vo výške 0,1% z dlžnej sumy za každý kalendárny deň omeškania odo dňa splatnosti účtového dokladu.

Ak teda oba inštančné sudy svoje rozhodnutia odôvodňovali tým, že sú viazané právoplatným rozsudkom Okresného súdu M. č. k. 6C215/04 zo dňa 7. marca 2005, obe konania sú postihnuté tou istou vadou, preto dovolací súd podľa § 243b ods. 3 O.s.p. tieto rozhodnutia zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 30. apríla 2009

**JUDr. Štefan Š a t k a, v. r.
predseda senátu**

Za správnosť vyhotovenia: M.